

Kazimierz Kałkowski

O znaczeniu dla praktyki adwokackiej ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o Naczelnym Sędzie Administracyjnym oraz o zmianie ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego

Palestra 25/5(281), 18-29

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KAZIMIERZ KAŁKOWSKI

O znaczeniu dla praktyki adwokackiej ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym oraz o zmianie ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego¹

Autor wiąże temat z postępowaniami, w których według noweli k.p.a. adwokat może występować jako pełnomocnik strony, i w tym powiązaniu omawia ten temat.

Wstęp

Nowela z dnia 31 stycznia 1980 r. zawiera przepisy:

- o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (skrót: NSA) (art. 1—10),
- o zmianie dotychczasowego kodeksu postępowania administracyjnego² (skrót: d. k.p.a.) (art. 11),
- o utracie mocy wszelkich przepisów dotyczących spraw unormowanych w kodeksie postępowania administracyjnego z wyjątkiem określonych przepisów pozostawionych w mocy i nie naruszonych (art. 12),
- intertemporalne (art. 13—14),
- o zmianach w ustawie o Sądzie Najwyższym (art. 15),
- końcowe (art. 16—18).

Przepisy art. 11 noweli weszły w skład kodeksu postępowania administracyjnego, a przepisy art. 12, 13, 14 i 18 noweli zawiera obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 marca 1980 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. — Kodeks postępowania administracyjnego.³

Dekret z dnia 25 sierpnia 1980 r., zmieniający ustawę o Naczelnym Sądzie Administracyjnym oraz o zmianie ustawy — Kodeks postępowania administracyjnego, dodał w art. 12 ust. 2 noweli pkt 18 oraz nadał nowe brzmienie artykułowi 18 noweli.

Temat mój wiąże się z postępowaniami, w których według noweli adwokat może występować jako pełnomocnik strony. Ponieważ według noweli adwokat może występować:

- I w postępowaniach unormowanych w k.p.a.,
 - II. w postępowaniach przed sądem powszechnym, do którego k.p.a. odsyła,
 - III. w postępowaniach, które nowela pozostawia nadal w mocy,
 - IV. w postępowaniach, których nowela nie narusza,
- przeto temat ten omawiam w powiązaniu z tymi postępowaniami.

¹ Dz. U. z 1980 r. Nr 4, poz. 8 i Nr 19, poz. 68. Ustawę tę nazywam dalej „nowelą”.

² Dz. U.: z 1960 r. Nr 30, poz. 168; z 1962 r. Nr 33, poz. 156; z 1972 r. Nr 49, poz. 314; z 1973 r. Nr 47, poz. 276; z 1975 r. Nr 16, poz. 91.

³ Dz. U. z 1980 r. Nr 9, poz. 25.

I

Postępowania unormowane w k.p.a.

Prawo strony do korzystania z pomocy adwokata jako pełnomocnika wynika z przepisu art. 32 oraz 33 § 3 k.p.a. Pełnomocnictwo pod względem treści może być ogólne („do zastępowania we wszystkich sprawach wobec wszystkich sądów i organów państwowych”) lub szczególne (np. „do zastąpienia w sprawie wywłaszczenia nieruchomości w N...”). Pełnomocnictwo może również upoważniać tylko do pewnej czynności w danej sprawie (np. „do zastąpienia przy badaniu świadków w dniu...”).⁴

Na podstawie powołanych wyżej art. 32 oraz art. 33 § 3 k.p.a. adwokat może być pełnomocnikiem strony w postępowaniach:

- 1) przed organami administracji państwowej w należących do właściwości tych organów sprawach indywidualnych, rozstrzyganych w drodze decyzji administracyjnych,
- 2) w sprawach dotyczących rozstrzygania sporów o własność między organami administracji państwowej a sądami,
- 3) w sprawach dotyczących zaskarżenia decyzji administracyjnych do Naczelnego Sądu Administracyjnego z powodu ich niezgodności z prawem,
- 4) w sprawach o wydawanie zaświadczeń (art. 1 § 1 pkt 1—4).

Ponadto na podstawie powołanych art. 32 oraz art. 33 § 3 adwokat może być pełnomocnikiem strony w postępowaniu przed organami:

- 1) przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych jednostek organizacyjnych oraz
- 2) organizacji zawodowych, samorządowych, spółdzielczych i innych organizacji społecznych,

gdy są one powołane z mocy prawa do załatwienia spraw określonych w art. 1 § 1 pkt 1 i 4 (art. 1 § 2).

Wreszcie adwokat może być pełnomocnikiem strony w postępowaniu przed organami państwowymi, organami przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych jednostek organizacyjnych oraz przed organami organizacji społecznych w sprawie skarg i wniosków (dział VIII) (art. 2 w związku z art. 3 § 4), a także w sprawach, o których mowa w art. 3 § 5, w razie wydania przez Radę Ministrów stosownego rozporządzenia.

Z porównania przepisów art. 1 i 2 d. k.p.a. z art. 1 k.p.a. wynika, że nowela zwiększyła o 3 (art. 1 § 1 pkt 2—4) liczbę postępowań, w których może występować adwokat jako pełnomocnik strony. Z porównania zaś przepisów art. 3 d. k.p.a. z art. 2 k.p.a. wynika zwiększenie (o organy organizacji społecznych) liczby podmiotów, przed którymi k.p.a. normuje postępowanie w sprawie skarg i wniosków (dział VIII).

II

Postępowania przed sądem powszechnym, do których k.p.a. odsyła

Takie postępowania przewidują przepisy art. 153, 160, 161 oraz 215.

Art. 153 przyznaje roszczenie o odszkodowanie — w zakresie i na zasadach określonych w przepisach kodeksu cywilnego — stronie, która poniosła szkodę na

⁴ E. Iserzon, J. Starościak: Kodeks postępowania administracyjnego — Komentarz, wyd. IV, Wyd. Prawn., Warszawa 1970, str. 112, uwaga 4 do art. 33 d.k.p.a.

skutek wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 145 § 1, określającego przyczyny wznowienia postępowania albo uchylecia takiej decyzji w wyniku wznowienia postępowania. Roszczenia tego można dochodzić tylko w postępowaniu przed sądem powszechnym.

Według art. 160 tylko przed sądem powszechnym może dochodzić odszkodowania strona, która poniosła szkodę na skutek wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 156 § 1, określającego przyczyny nieważności decyzji albo stwierdzenia nieważności takiej decyzji, przy czym winę za powstanie okoliczności wymienionych w art. 156 § 1 ponosi inna strona postępowania dotyczącego tej decyzji; w tym ostatnim wypadku roszczenie o odszkodowanie za poniesioną rzeczywistą szkodę przysługuje w stosunku do strony winnej powstania tej okoliczności.

O odszkodowaniu zaś przysługującym od organu, który wydał decyzję z naruszeniem art. 156 § 1, orzeka organ administracji państwowej, który stwierdził nieważność decyzji z powodu naruszenia przepisu art. 156 § 1 albo stwierdził w myśl art. 158 § 2, że została ona wydana z naruszeniem przepisu art. 156 § 1.

Strona niezadowolona z przyznanego jej odszkodowania przez organ orzekający o odszkodowaniu może w terminie 30 dni od dnia doręczenia jej decyzji wnieść w tej sprawie powództwo do sądu powszechnego. Do odszkodowania stosuje się przepisy kodeksu cywilnego z wyłączeniem art. 418 tego kodeksu.

Art. 160 określa trzyletni termin przedawnienia roszczenia o odszkodowanie.

Według art. 161 naczelny organ administracji państwowej może uchylić lub zmienić w niezbędnym zakresie każdą decyzję ostateczną, jeżeli w inny sposób nie można usunąć stanu zagrażającego życiu lub zdrowiu ludzkiemu albo zapobiec poważnym szkodom grożącym gospodarce narodowej lub ważnym interesom państwa.

Uprawnienie powyższe w stosunku do decyzji wydanych przez terenowe organy administracji państwowej stopnia podstawowego przysługuje także terenowemu organowi administracji państwowej stopnia wojewódzkiego.

Stronie, która poniosła szkodę na skutek uchylecia lub zmiany decyzji, przysługuje roszczenie o odszkodowanie za poniesioną szkodę rzeczywistą od organu, który uchylił lub zmienił tę decyzję; organ ten w drodze decyzji orzeka również o odszkodowaniu.

Strona niezadowolona z przyznanego jej odszkodowania może w terminie 30 dni od dnia doręczenia jej decyzji w tej sprawie wnieść powództwo do sądu powszechnego. Do odszkodowania stosuje się przepisy kodeksu cywilnego z wyłączeniem art. 418 tego kodeksu.

Art. 161. określa trzyletni termin przedawnienia roszczenia o odszkodowanie.

Według art. 215, w wypadkach gdy sąd administracyjny w swoim orzeczeniu:

- 1) uchylili zaskarżoną decyzję, a organ administracji państwowej, rozpatrując sprawę ponownie, umorzył postępowanie,
- 2) stwierdził nieważność zaskarżonej decyzji z powodu naruszenia przepisu art. 156 § 1 albo stwierdził w myśl art. 158 § 2, że decyzja wydana została z naruszeniem przepisu art. 156 § 1,

to wówczas tylko przed sądem powszechnym może dochodzić odszkodowania strona, która poniosła szkodę na skutek wydania, uchylecia lub stwierdzenia nieważności tej decyzji, przy czym winę za powstanie okoliczności stwierdzających podstawę wadliwości decyzji ponosi inna strona postępowania dotyczącego tej decyzji; w tym ostatnim wypadku roszczenie o odszkodowanie przysługuje w stosunku do strony winnej powstania tych okoliczności.

O odszkodowaniu zaś przysługującym od organu, który wydał wadliwą decyzję, orzeka organ administracji państwowej wyższego stopnia w stosunku do organu, który wydał decyzję.

Strona niezadowolona z przyznanego jej odszkodowania przez organ orzekający o odszkodowaniu może w terminie 30 dni od dnia doręczenia jej decyzji w tej sprawie wnieść powództwo do sądu powszechnego. Roszczenie o odszkodowanie obejmuje poniesioną rzeczywistą szkodę. Do odszkodowania stosuje się przepisy kodeksu cywilnego z wyłączeniem art. 418 tego kodeksu.

Art. 215 określa trzyletni termin przedawnienia roszczenia o odszkodowanie.

*

Rekapitułując powyższe, stwierdzić należy, że według k.p.a. zachodzą trzy wypadki obowiązkowego i jedyne zarazem sposobu dochodzenia odszkodowania w postępowaniu przed sądem powszechnym (art. 153 § 2, art. 160 § 4 zdanie ostatnie i art. 215 § 3 zdanie ostatnie) oraz trzy wypadki możliwego sposobu dochodzenia odszkodowania w postępowaniu przed sądem powszechnym przez stronę niezadowoloną z orzeczenia organu administracyjnego o odszkodowaniu (art. 160 § 4 zdanie pierwsze oraz § 5, art. 161 § 3 i § 5 w zw. z art. 160 § 5, art. 215 § 3 zdanie pierwsze oraz § 5 w zw. z art. 160 § 5).

W postępowaniach przed sądem powszechnym adwokat może występować jako pełnomocnik strony na podstawie art. 86 i 87 k.p.c. Ponadto adwokat może wnieść podanie o rewizję nadzwyczajną od orzeczenia sądu administracyjnego wskutek skargi na decyzję oraz uczestniczyć w postępowaniu wywołanym wniesieniem rewizji nadzwyczajnej (art. 210 i 211 k.p.a. oraz art. 91 pkt 1 k.p.c.).

III

Postępowania, które nowela pozostawia w mocy

Pozostawione zostały w mocy w tej materii — na podstawie art. 12 ust. 2 noweli — następujące przepisy:

- 1) Dekret z dnia 5 lipca 1946 r. o utworzeniu Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk⁵
art. 2
2. (dot. zlecenia Prezesowi Rady Ministrów określenia zakresu i trybu wykonywania nadzoru i kontroli, o której mowa w ust. 1).
- 2) Dekret z dnia 6 maja 1953 r. — Prawo górnicze⁶
art. 74
2. (dot. zlecenia Radzie Ministrów określenia w drodze rozporządzenia komisji do spraw górniczych, a także przepisów o postępowaniu przed komisjami w zakresie nie unormowanym przepisami k.p.a.).
art. 77
1. (dot. wszczęcia postępowania przez komisję do spraw szkód górniczych).
art. 78
1. (dot. treści orzeczenia komisji do spraw szkód górniczych).
art. 81

⁵ Dz. U. z 1946 r. Nr 34, poz. 210; z 1948 r. Nr 36, poz. 257; z 1952 r. Nr 19, poz. 114; z 1953 r. Nr 49, poz. 239.

⁶ Dz. U. z 1978 r. Nr 4, poz. 12.

6. (dot. określenia wypadków, w których zawarcie ugody nie jest dopuszczalne).
- 3) Ustawa z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości⁷
- art. 16 (dot. wszczęcia postępowania i treści wniosku ubiegającego się o wywłaszczenie)
 - art. 21 (dot. decyzji w sprawie złożonego wniosku o wywłaszczenie)
 - art. 22 (dot. ustalenia odszkodowania)
 - art. 23 (dot. treści decyzji o wywłaszczeniu)
 - art. 26 (dot. praw rzeczowych na wywłaszczonej nieruchomości)
 - art. 34
 - 3. (dot. decyzji o zwrocie nieruchomości)
 - art. 43 (dot. natychmiastowej wykonalności decyzji, które udzielają zezwoleń określonych w art. 39—42).
- 4) Ustawa z dnia 17 czerwca 1959 r. o paszportach⁸
- art. 29 (dot. zlecenia Ministrom Spraw Wewnętrznych i Spraw Zagranicznych wydania rozporządzenia w sprawie wzorów paszportów, wkładek paszportowych do dowodów osobistych i dokumentów podróży oraz postępowania w tych sprawach).
- 5) Ustawa z dnia 10 grudnia 1959 r. o zwalczaniu alkoholizmu⁹
- art. 16
 - § 3. (dot. rozpoznania przez sąd rejonowy w postępowaniu niespornym sprawy utrzymania w mocy, zmiany lub uchylecia decyzji komisji społeczno-lekarskiej w kwestii uznania leczenia przymusowego za ukończone)
 - § 4. (dot. wykonania decyzji o uznaniu leczenia przymusowego za ukończone)
 - art. 19
 - § 2. (dot. zlecenia Ministrowi Zdrowia wydania — w porozumieniu z określonymi Ministrami — rozporządzenia w sprawie komisji społeczno-lekarskich oraz postępowania przed tymi komisjami).
- 6) Ustawa z dnia 31 stycznia 1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych¹⁰
- art. 8 (dot. uprawnienia organu MO, wydającego pozwolenie na broń, zaniechania uzasadnienia decyzji odmownej).
- 7) Ustawa z dnia 29 marca 1962 r. o zgromadzeniach¹¹
- art. 8
 - 2. (dot. treści podania o zezwolenie na zgromadzenie)
 - 3. (dot. terminu złożenia podania o zezwolenie na zgromadzenie)
 - art. 10
 - 2. (dot. terminu podania na piśmie do wiadomości zwołującego zgromadzenie o zakazie lub odmowie zezwolenia)
 - 3. (dot. zakazania odbycia zgromadzenia lub cofnięcia zezwolenia w wypadkach wyjątkowych, nawet bezpośrednio przed rozpoczęciem zgromadzenia)

⁷ Dz. U. z 1974 Nr 10, poz. 64.

⁸ Dz. U. z 1967 r. Nr 17, poz. 81 i z 1971 r. Nr 28, poz. 261.

⁹ Dz. U.: z 1959 r. Nr 69, poz. 434; z 1969 r. Nr 13, poz. 95; z 1971 r. Nr 12, poz. 115.

¹⁰ Dz. U. z 1961 r. Nr 6, poz. 43.

¹¹ Dz. U. z 1962 r. Nr 20, poz. 89 i z 1971 r. Nr 12, poz. 115.

4. (dot. natychmiastowej wykonalności decyzji zakazującej zwołania lub odbycia zgromadzenia).
- 8) Ustawa z dnia 29 marca 1962 r. o drogach publicznych¹²
art. 48
1. (dot. zlecenia Radzie Ministrów wydania rozporządzenia w sprawie świadczeń osobistych i rzeczowych oraz ustalania i wypłacania odszkodowań).
- 9) Ustawa z dnia 29 marca 1963 r. o cudzoziemcach¹³
art. 5
2. (dot. natychmiastowej wykonalności decyzji w sprawie odmowy udzielenia wizy lub jej unieważnienia oraz odmowy wjazdu na terytorium PRL)
art. 15
2. (dot. treści decyzji o wydaleniu cudzoziemca)
3. (dot. możliwości wyznaczenia cudzoziemcowi miejsca przymusowego pobytu do czasu wykonania decyzji o wydaleniu oraz nałożenia obowiązku zgłaszania się do MO)
art. 18 (dot. ograniczenia decyzji co do danych wymienionych w art. 99 § 1 k.p.a. oraz zlecenia Ministrom Spraw Wewnętrznych i Spraw Zagranicznych określenia w drodze rozporządzenia szczegółowego postępowania i wzorów wiz, kart stałego pobytu i dowodu tożsamości)
art. 23
2. (dot. zlecenia wymienionym wyżej Ministrom określenia — w drodze rozporządzenia — dokumentów, jakie mają mieć szefowie i pracownicy przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych).
- 10) Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. o zatrudnianiu absolwentów szkół wyższych¹⁴
art. 6
1. (dot. zlecenia Radzie Ministrów wydania rozporządzenia w sprawie zawierania umów stypendialnych i przedwstępnych oraz skierowania do pracy i zwalniania od niej).
- 11) Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o miarach i narzędziach pomiarowych¹⁵
art. 12
4. (dot. zlecenia Prezesowi Centralnego Urzędu Jakości i Miar określenia warunków i trybu zatwierdzania typu narzędzi pomiarowych przeznaczonych do produkcji seryjnej).
- 12) Ustawa z dnia 24 stycznia 1968 r. o scalaniu i wymianie gruntów¹⁶
art. 6 (dot. przeprowadzenia postępowania scaleniowego)
art. 18
2. (dot. zlecenia Ministrowi Rolnictwa określenia:

¹² Dz. U. z 1962 r. Nr 20, poz. 90 i z 1971 r. Nr 12, poz. 115.

¹³ Dz. U.: z 1963 r. Nr 15, poz. 77; z 1974 r. Nr 14, poz. 85; z 1977 r. Nr 11, poz. 45.

¹⁴ Dz. U. z 1964 r. Nr 8, poz. 48.

¹⁵ Dz. U. z 1966 r. Nr 23, poz. 148 i z 1972 r. Nr 11, poz. 83.

¹⁶ Dz. U. z 1968 r. Nr 3, poz. 13.

- 1) składu oraz trybu powoływania i postępowania Komisji dla rozpatrzenia zastrzeżeń zainteresowanych stron do projektu scalenia gruntów,
 - 2) warunków i trybu wprowadzenia uczestników scalenia i wymiany gruntów w posiadanie nowo wydzielonych im gruntów).
- 13) Ustawa z dnia 9 kwietnia 1968 r. o zezwoleniach na publiczną działalność artystyczną, rozrywkową i sportową¹⁷
art. 11
2. (dot. treści zezwolenia).
- 14) Ustawa z dnia 19 października 1972 r. o wynalazczości¹⁸
art. 26
5. (dot. daty zgłoszenia wynalazku zgłoszonego razem z innym wynalazkiem, a następnie zgłoszonego oddzielnie)
art. 30 (dot. możliwości wprowadzania uzupełnienia i poprawek do zgłoszenia wynalazku)
art. 31 (dot. uprawnienia zgłaszającego wynalazek do zgłoszenia wniosku o udzielenie prawa ochronnego na wzór użytkowy)
art. 32 (dot. zakazu ujawniania i udostępniania osobom nieuprawnionym akt dotyczących zgłoszenia wynalazku)
art. 33 (dot. ogłoszenia o zgłoszeniu wynalazku)
art. 34 (dot. ubiegania się o udzielenie patentu tymczasowego)
art. 35 (dot. ubiegania się o patent)
art. 36 (dot. stwierdzenia udzielenia patentu)
art. 46
4. (dot. treści decyzji o ustanowieniu licencji przymusowej)
art. 48 (dot. zmiany decyzji o ustanowieniu licencji lub sublicencji przymusowej)
art. 63 (dot. zlecenia Ministrom Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych ustalenia przepisów postępowania w sprawach wynalazków tajnych)
art. 108
1. (dot. stosowania przepisów kodeksu postępowania administracyjnego przy wydawaniu decyzji i postanowień przewidzianych w ustawie)
art. 110
2. (dot. zlecenia Radzie Ministrów wydania rozporządzenia w sprawie Komisji Odwoławczej przy Urzędzie Patentowym i zasad postępowania spornego przed Urzędem Patentowym oraz zasad postępowania przed Komisją Odwoławczą).
- 15) Ustawa z dnia 10 kwietnia 1974 r. — Prawo lokalowe¹⁹
art. 54 (dot. wydawania decyzji w sprawach lokalowych w formie pisemnej oraz rozpatrywania na rozprawie przez organy odwoławcze odwołań w sprawach cofnięcia przydziału lokalu lub przekwaterowania najemcy).
- 16) Ustawa z dnia 24 października 1974 r. — Prawo budowlane²⁰
art. 24

¹⁷ Dz. U. z 1968 r. Nr 12, poz. 64.

¹⁸ Dz. U. z 1972 r. Nr 43, poz. 272.

¹⁹ Dz. U. z 1974 r. Nr 14, poz. 84.

²⁰ Dz. U. z 1974 r. Nr 38, poz. 229.

1. (dot. treści decyzji ustanawiającej strefę ochronną)
art. 36
 2. (dot. treści decyzji o wstrzymaniu robót budowlanych)
art. 42

 4. (dot. zlecenia Ministrowi Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska określenia w drodze rozporządzenia zakresu i trybu zawiadomiania o oddaniu do użytku obiektu budowlanego i innych postępowań)
art. 62
 2. (dot. wydawania decyzji w sprawie zakazu wykonywania określonej samodzielnej funkcji technicznej w budownictwie po przeprowadzeniu rozprawy zgodnie z przepisami kodeksu postępowania administracyjnego)
 3. (dot. zapewnienia na rozprawie, o której mowa w ust. 2, udziału przedstawiciela właściwego związku zawodowego oraz stowarzyszenia naukowo-technicznego)
art. 63
 1. (dot. przesłania decyzji w sprawie zakazu wykonywania samodzielnej funkcji technicznej oraz ogłoszenia o wydaniu zakazu w dzienniku urzędowym wojewódzkiej rady narodowej).
- 17) Ustawa z dnia 24 października 1974 r. — Prawo wodne²¹
- art. 31
1. (dot. operatu wodnoprawnego jako podstawy wydania pozwolenia wodnoprawnego)
 2. (dot. warunku wydania pozwolenia wodnoprawnego na podstawie projektu urządzeń wodnych)
- art. 37 (dot. określenia postępowań, w których zarządza się rozprawę wodnoprawną)^{21a}
- art. 85
4. (dot. sposobu podania do wiadomości zainteresowanych właścicieli nieruchomości decyzji o wykonaniu na koszt państwa — za zwrotem części kosztów — urządzeń melioracji wodnych szczegółowych oraz urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorczych urządzeń kanalizacyjnych wsi)
- art. 97
3. (dot. zlecenia Radzie Ministrów określenia rozporządzeniem zasad i trybu ustalania odszkodowań za szkody związane z wykonaniem urządzeń melioracji wodnych oraz zasad utrzymania i eksploatacji urządzeń melioracji wodnych szczegółowych i innych postępowań).
- 18) Ustawa z dnia 26 marca 1975 r. — Prawo celne²²
- art. 26 (dot. zlecenia Ministrowi Handlu Zagranicznego i Gospodarki Morskiej określenia w drodze rozporządzenia trybu sprawowania kontroli celnej oraz szczegółowych obowiązków osób przekraczających granicę, a także określonych przedsiębiorstw jak również zarządów portów)
- art. 31 (dot. urzędu celnego właściwego do prowadzenia postępowania celnego)

²¹ Dz. U. z 1974 r. Nr 38, poz. 230.

^{21a} Przepisy art. 38 ust. 1 oraz 2 zostały powtórzone w przepisach wymienionych w art. 12 ust. 3 pkt 6 noweli; omawiam je niżej w części IV.

²² Dz. U. z 1975 r. Nr 10, poz. 56.

- art. 33 (dot. osób upoważnionych do zgłoszenia towaru do odprawy celnej)
- art. 34 (dot. obowiązku zgłoszenia z urzędu przez określone podmioty do odprawy celnej towaru celnego przywiezionego z zagranicy, nie zgłoszonego w terminie do odprawy celnej)
- art. 39 (dot. rewizji celnej towaru zgłoszonego do odprawy celnej)
- art. 41 (dot. obowiązków osoby, która zgłasza towar do odprawy celnej, przygotowania towaru do rewizji celnej)
- art. 42 (dot. obowiązku przedsiębiorstw trudniących się przewozem towarów przez granicę państwową oraz przedsiębiorstw spedycyjnych — na żądanie urzędów celnych — dokonywania czynności związanych z odprawą i załatwiania formalności celnych)
- art. 43 [dot. warunków dopuszczenia do obrotu na polskim obszarze celnym towaru przywożonego z zagranicy oraz wywiezienia za granicę towaru wywożonego z polskiego obszaru celnego (odprawa celna, pozwolenie, uiszczenie należności celnej)]
- art. 45 [dot. zawiadamiania o dokonaniu wymiaru należności celnych wywozowych (nadawcy) i przywozowych (adresata) i terminu uiszczenia tych należności przez zobowiązanych (nadawcę, adresata)]
- art. 47 (dot. zmiany wymiaru cła)
- art. 51 (dot. zlecenia Ministrowi Handlu Zagranicznego i Gospodarki Morskiej wydania rozporządzenia z określonymi przepisami wykonawczymi do prawa celnego)
- art. 52 (dot. zlecenia Ministrowi Handlu Zagranicznego i Gospodarki Morskiej oraz Obrony Narodowej określenia zasad i trybu odprawy celnej okrętów wojennych i wojskowych, statków powietrznych oraz ich załóg, jak również zlecenia właściwym ministrom w porozumieniu z Ministrem Handlu Zagranicznego i Gospodarki Morskiej określenia sposobu przewozu ludzi i towarów celnych przez granicę państwową wszelkimi środkami przewozowymi).

*

Z powyższego omówienia wynika, że pozostały w mocy przepisy szczególne dotyczące postępowania administracyjnego i sądowego (patrz wyżej: art. 16 § 3 ustawy o zwalczaniu alkoholizmu). Ma to znaczenie dla adwokata jako pełnomocnika strony w tych postępowaniach.

IV

Postępowania, których nowela nie narusza

Przepisy w tej materii, których na podstawie art. 12 ust. 3 nowela nie narusza, są następujące:

- 1) Dekret z dnia 8 czerwca 1955 r. — Prawo o aktach stanu cywilnego²³
art. 26 (dot. postępowania sądowego w sprawie unieważnienia lub sprostowania aktu stanu cywilnego).

²³ Dz. U.: z 1955 r. Nr 28, poz. 151; z 1956 r. Nr 41, poz. 189; z 1958 r. Nr 72, poz. 358; z 1962 r. Nr 10, poz. 46; z 1964 r. Nr 9, poz. 60 i Nr 43, poz. 297; z 1971 r. Nr 12, poz. 115; z 1975 r. Nr 45, poz. 234.

- 2) Ustawa z dnia 13 kwietnia 1960 r. o zmianach właściwości w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, rent, zaopatrzeń i opieki społecznej²⁴
art. 11
 3. (dot. odwołania od orzeczeń rad nadzorczych oddziałów Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, od decyzji oddziałów Zakładu w sprawach, w których przedmiotem odwołania są ustalenia komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, oraz od decyzji Biura Rent Zagranicznych Zakładu, przysługującego do okręgowego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych)
 4. (dot. rewizji nadzwyczajnej od prawomocnego orzeczenia rady nadzorczej Zakładu; do rewizji nadzwyczajnej stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu pracy o rewizji nadzwyczajnej)
 5. (dot. możliwości przedstawienia przez radę nadzorczą oddziału Zakładu sprawy okręgowemu sądowi pracy i ubezpieczeń społecznych w celu przejęcia jej do rozpatrzenia przez ten sąd).
- 3) Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji²⁵
art. 37
§ 2 (dot. prawa osoby, której żądanie wyłączenia rzeczy lub prawa nie zostało uwzględnione, żądania w trybie k.p.c. zwolnienia ich od egzekucji administracyjnej; odpis pozwu o zwolnienie należy równocześnie skierować do organu egzekucyjnego).
- 4) Ustawa z dnia 23 stycznia 1968 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin²⁶
art. 32
 2. (dot. odwołania od orzeczeń Komisji Odwoławczej do Spraw Emerytalnych oraz od decyzji kolejowych jednostek organizacyjnych w sprawach, w których przedmiotem odwołania są ustalenia komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, przysługującego do okręgowego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych)
 3. (dot. rewizji nadzwyczajnej od prawomocnego orzeczenia Komisji Odwoławczej do Spraw Emerytalnych; do rewizji nadzwyczajnej stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu pracy o rewizji nadzwyczajnej)
 4. (dot. możliwości przedstawienia przez Komisję Odwoławczą do Spraw Emerytalnych sprawy okręgowemu sądowi pracy i ubezpieczeń społecznych w celu przejęcia jej do rozpatrzenia przez ten sąd).
- 5) Ustawa z dnia 19 października 1972 r. o wynalazczości²⁷
art. 112 (dot. rewizji nadzwyczajnej od każdego prawomocnego orzeczenia Urzędu Patentowego i Komisji Odwoławczej przy Urzędzie Patentowym, kończącego postępowanie; do rewizji nadzwyczajnej stosuje się odpowiednio przepisy k.p.c.)
art. 113 (dot. rozstrzygania w trybie postępowania sądowego i arbitrażowego spraw nie objętych przepisami art. 108—112, a dotyczących roszczeń cywilnoprawnych z zakresu spraw wynalazczości).

²⁴ Dz.: z 1960 r. Nr 20, poz. 119; z 1972 r. Nr 11, poz. 81; z 1974 r. Nr 39, poz. 231 i Nr 47, poz. 280.

²⁵ Dz. U. z 1966 r. Nr 24, poz. 151 i z 1975 r. Nr 16, poz. 91.

²⁶ Dz. U.: z 1968 r. Nr 3, poz. 10; z 1974 r. Nr 21, poz. 116 i Nr 39, poz. 231; z 1977 r. Nr 11, poz. 43.

²⁷ Dz. U. z 1972 r. Nr 43, poz. 272.

6) Ustawa z dnia 24 października 1974 r. — Prawo wodne²⁸

art. 38

1. (dot. ostateczności decyzji o odszkodowaniu oraz o rozgraniczeniu gruntów pokrytych wodami powierzchniowymi z gruntami przyległymi do tych wód; w ciągu 30 dni od otrzymanych decyzji strona może dochodzić swych roszczeń przed sądem, a jeżeli chodzi o podmioty podlegające właściwości arbitrażowej — przed komisją arbitrażową)
2. (dot. utraty mocy decyzji w części objętej orzeczeniem sądu lub komisji arbitrażowej rozstrzygającym o roszczeniu).

7) Ustawa z dnia 17 stycznia 1976 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i rad narodowych²⁹

art. 37 (dot. prawa skargi reklamującego bądź osoby skreślonej ze spisu wyborców od decyzji nie uwzględniającej reklamacji lub powodującej skreślenie ze spisu wyborców; skarga przysługuje do sądu rejonowego).

*

Z treści art. 12 ust. 3 zdanie pierwsze noweli oraz z powyższego omówienia wynika, że przepisy poddane omówieniu są przepisami szczególnymi, dotyczącymi rozpoznawania przez sądy powszechne, okręgowe sądy pracy i ubezpieczeń społecznych oraz przez organy Państwowego Arbitrażu Gospodarczego spraw rozstrzyganych w postępowaniu administracyjnym. Przepisów tych nie naruszają przepisy kodeksu postępowania administracyjnego o zaskarżaniu decyzji — z powodu ich niezgodności z prawem — do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Ma to znaczenie dla adwokata jako pełnomocnika strony w tych postępowaniach.

Wypada tu wskazać przepisy, które dają podstawę do występowania przez adwokata w postępowaniach przed okręgowym sądem pracy i ubezpieczeń społecznych oraz przed organami Państwowego Arbitrażu Gospodarczego.

Otóż ustawa z dnia 24 października 1974 r. o okręgowych sądach pracy i ubezpieczeń społecznych³⁰ w kilku przepisach (np. art. 33 § 1, 48 § 2, 53 § 1, 76) przewiduje udział pełnomocnika, ale sprawy pełnomocnictwa nie uregulowała. Dlatego też w odniesieniu do pełnomocnictwa aktualny jest przepis art. 72 ustawy, według którego w sprawach nie uregulowanych ustawą do postępowania przed okręgowymi sądami pracy i ubezpieczeń społecznych stosuje się przepisy kodeksu pracy oraz odpowiednio przepisy księgi pierwszej części pierwszej kodeksu postępowania cywilnego i inne przepisy dotyczące postępowania sądowego w sprawach cywilnych.

Jeśli chodzi o przepisy k.p.c., to są to przepisy art. 86 i 87 § 1, na podstawie których adwokat może być pełnomocnikiem strony przed okręgowym sądem pracy i ubezpieczeń społecznych. Natomiast jeśli chodzi o „inne przepisy dotyczące postępowania sądowego w sprawach cywilnych”, to mają tu zastosowanie przepisy ustawy z dnia 19 grudnia 1963 r. o ustroju adwokatury.³¹ Są to mianowicie przepisy art. 17 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1 i art. 20 ust. 3, dotyczące udzielania przez

²⁸ Dz. U. z 1974 r. Nr 38, poz. 230.

²⁹ Dz. U. z 1976 r. Nr 2, poz. 15.

³⁰ Dz. U. z 1974 r. Nr 39, poz. 231; zm.: Dz. U. z 1975 r. Nr 16, poz. 91. Patrz też: uwaga 7 ust. 2 do art. 72 ustawy str. 216 komentarza F. Ruska i A. Zielińskiego do ustawy o okręgowych sądach pracy i ubezpieczeń społecznych, Wyd. Prawn., Warszawa 1977.

³¹ Dz. U. z 1963 r. Nr 57, poz. 309; zm.: Dz. U. z 1967 r. Nr 13, poz. 55.

zespół adwokacki pomocy prawnej polegającej na zastępstwie stron przed sądami w granicach określonych przez przepisy prawne.

Podstawę zaś do występowania przez adwokata jako pełnomocnika strony będącej jednostką gospodarki uspołecznionej przed organami Państwowego Arbitrażu Gospodarczego zawierają przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 listopada 1975 r. w sprawie postępowania arbitrażowego,²² a w szczególności:

- § 8 ust. 1 tego rozporządzenia, który dotyczy wpisanego na listę adwokatów, lecz nie wykonującego zawodu adwokackiego radcy prawnego — pracownika strony oraz
- § 10 rozporządzenia, który dotyczy zespołów adwokackich przy uwzględnieniu zarządzenia Nr 36 Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 1964 r. w sprawie wytycznych dla wykonywania obsługi prawnej jednostek gospodarki uspołecznionej przez zespoły adwokackie.²³

Zakończenie

W wstępie omówiłem ogólnie treść noweli, a w dalszej części opracowania wskazałem na przepisy noweli wiążące się z postępowaniami, w których adwokat może występować jako pełnomocnik strony, uważając je — obok tekstu kodeksu postępowania administracyjnego — za najbardziej przydatne w praktyce adwokackiej.

Innym natomiast tematem jest rozważanie wykładni przepisów noweli.

W końcu wypada jeszcze wskazać na nowe uregulowania wynikające z przepisów rozdziału 3 ustawy z dnia 19 grudnia 1980 r. o zobowiązaniach podatkowych.²⁴

Od Redakcji: Obszerne omówienie nowego stanu prawnego w postępowaniu administracyjnym znalazło miejsce w pracy zbiorowej pt.: Kodeks postępowania administracyjnego po nowelizacji, Wydawnictwo Prawnicze, 1980.

Już po dokonaniu składu niniejszego artykułu Redakcja otrzymała pismo autora, w którym zwrócił on uwagę na to, że prof. W. Siedlecki w artykule pt. „Stosowanie przepisów k.p.c. w postępowaniu przed Naczelny Sąd Administracyjny” (PiP nr 2/81, str. 56), mówiąc o podstawie pełnomocnictwa dla adwokata do zastępowania przed NSA stron będących osobami fizycznymi, powołał w tym względzie przepisy k.p.c. o pełnomocnikach procesowych (art. 87 k.p.c.), jako mające zastosowanie zarówno na podstawie zdania pierwszego art. 211 k.p.a. jak i jego zdania drugiego (poprzez art. 393 § 1 k.p.c.). Otóż autor niniejszego artykułu na str. 19 jego części I powołał art. art. 32 i 33 § 3 k.p.a. jako podstawę pełnomocnictwa dla adwokata we wszystkich postępowaniach unormowanych w k.p.a., a więc także w postępowaniu przed NSA, dlatego też trzeba wiedzieć o stanowisku prof. Siedleckiego w tej materii, które może być przydatne w praktyce adwokackiej.⁴

²² Dz. U. z 1975 r. Nr 39, poz. 209.

²³ Mon. Pol. z 1964 r. Nr 31, poz. 135.

²⁴ Dz. U. z 1980 r. Nr 27, poz. 111.